

L'èxode de ciutadans iraquians que abandonen del país com a conseqüència de quatre anys de violència ha convertit la situació a l'Iraq en un problema regional. L'arribada massiva de desplaçats amenaça de crear problemes als països d'acollida, sobretot a Jordània i a Síria.

Crisi de refugiats a l'Iraq

Amb Saddam Hussein es vivia millor", comenten molts dels 3.000 iraquians que cada dia fugen de la violència en direcció a un futur incert als campaments de refugiats de Síria, Jordània o el Kurdistan. Els partidaris de la invasió nord-americana del 2003 que va posar fi a la sagnant dictadura baassista podrien pensar que els iraquians que troben a faltar el règim anterior són uns desagraïts, mentre que en realitat només recorden amb enyorança l'estabilitat trencada pels atacs dels paramilitars àrabs, que han transformat la vida quotidiana en un difícil exercici de supervivència. Fonts diplomàtiques occidentals destinades a Bagdad confirmen que la decepció per l'estat actual de les coses va en augment: "Molta gent et diu que abans, si no estaves ficat en política, quan enviaves els nens a l'escola o anaves a treballar, sabies que al vespre tots tornaríeu vius a casa." Per això, milers d'iraquians opten per fugir dels atemptats, les intimidacions, els segrestos i les execucions que han convertit la regió central del país en un infern, deixen enrere casa i propietats i miren de refer la vida en altres regions de l'Iraq o en els països veïns.

Milions de desplaçats. Des de l'inici del conflicte, 2 milions de civils s'han refugiat a l'estranger i 1,7 milions més s'han desplaçat dins les fronteres iraquianes, la qual cosa representa més d'un 10% de la població. "Aquest és el moviment de població més gran al Pròxim Orient des de la crisi palestina del 1948" –moment de la creació de l'estat d'Israel i la fugida

d'uns dos milions de palestins– ha alertat el cap de l'Alt Comissariat de l'ONU per als Refugiats (ACNUR), Antonio Guterres. L'exprimer ministre portuguès també ha fet una crida urgent a la comunitat internacional perquè ajudi els governs de Síria i Jordània, que carreguen amb el gruix de refugiats (1.280.000 i 750.000 respectivament) i evitin una possible crisi que podria alterar el delicat equilibri regional. La violència amenaça tothom, però des que les milícies xiïtes van posar en marxa amb la complicitat de les forces de seguretat un pla de neteja ètnica a Bagdad, la tragèdia ha castigat de manera especial els sunnites de la capital. Així, s'ha produït la paradoxa que la comunitat que més suport havia donat a Saddam, que era més contrària a l'entrada de les tropes nord-americanes a l'Iraq i que s'ha mostrat més propra

als plantejaments d'Al-Qaida, ara reclama major protecció i presència de les forces de seguretat. Els sunnites iraquians viuen principalment al centre i l'oest del país, per això, l'onada de refugiats s'ha desplaçat cap a Jordània i Síria. A més de l'avantatge de la proximitat geogràfica, en aquests dos països viuen comunitats iraquianes prou antigues, són poblats per sunnites i dirigits per règims que han mantingut estrets lligams amb el partit Baas o bé amb l'Iraq de Saddam.

Tensió a Damasc. L'onada de desplaçats s'ha dirigit bàsicament cap a Síria, on tradicionalment s'ha acollit amb els braços oberts les víctimes dels règims enemics. Però la política de "portes obertes als germans àrabs" ja no és ben vista per molts sirians, sobretot a Damasc, on la població local denuncia que els preus dels lloguers i dels productes de primera necessitat es troben pels núvols a causa de l'allau massiva de refugiats. La llarga sèrie d'onades de desplaçats arribats a Damasc es va iniciar amb el mig milió de palestins que fugien d'Israel. Més endavant vingueren els àrabs xiïtes i els kurds que abandonaven l'Iraq de Saddam Hussein, les dotzenes de milers de libanesos que van aterrar a Síria durant la guerra entre Hezbollah i Israel de l'estiu passat i ara el milió d'iraquians.

La tensió acumulada per aquesta situació va esclatar el mes de desembre passat, quan un grup de joves sirians va expressar de manera violenta el seu

Els altres desplaçats

L'espiral d'atemptats i represàlies entre àrabs sunnites i xiïtes iraquians ha deixat en un segon terme informatiu la violència exercida sobre les minories d'aquest país. Un dels grups més perjudicats per l'oblit és la comunitat palestina, formada per uns 34.000 membres i que, des de la caiguda de la dictadura, ha estat objecte d'una campanya de repressió de vegades consentida per les noves autoritats xiïtes. La majoria de famílies han rebut amenaces de mort dels milicians xiïtes i han hagut d'abandonar Bagdad en direcció a les províncies sunnites de l'oest de l'Iraq.

Els cristians iraquians també han fugit en massa per por de les amenaces dels islamistes, sobretot durant els primers compassos de l'ocupació. La tendència migratòria iniciada durant la dictadura i que va delmar aquesta comunitat es va accelerar amb els primers atemptats amb bomba contra esglésies del 2004, en què uns 40.000 cristians van abandonar l'Iraq en només dues setmanes.

Una nena mostra un plat buit en un campament de refugiats a la ciutat iraquiana de Fal-luja, el desembre del 2004.

malestar destrossant alguns comerços i vehicles propietat d'iraquians en el suburbi de majoria cristiana de Jaramana, que els iraquians han rebatejat amb el nom de Fal-luja, feu insurgent que s'ha convertit en símbol de la resistència a l'Iraq. Els incidents han forçat el Govern a posar-hi remei i, en un intent de calmar els ànims, ha limitat els permisos d'estada a Síria dels iraquians de tres mesos a dues setmanes. Aquesta polèmica decisió ha estat el detonant d'una allau de crítiques de l'executiu de Bagdad, que acusa el règim de Baixar al-Assad de "posar els refugiats en una situació molt delicada" i alhora d'oferir refugi a "tota mena de terroristes i baassistes al seu territori".

El cas de Jordània també és bastant delicat. Aquest país acull uns dos milions de refugiats palestins, xifra que representa la meitat de la població, i les autoritats d'Amman han decidit limitar l'accés al país dels iraquians sense recursos, mesura que ha deixat abandonades moltes famílies a la desèrtica ter-

ra de ningú entre els dos estats i que ha agreujat la tragèdia dels que fugen.

Emigrar al Kurdistan. Pel que fa als 1,7 milions de desplaçats interns, la majoria viuen en campaments i només els més afortunats han estat acollits per parents d'altres regions o s'han intercanviat la casa amb altres famílies per poder viure en una àrea on la seva comunitat sigui majoria mentre esperen la fi de la violència sectària. Aquest fenomen s'ha convertit en una inesperada font d'ingressos i negoci per a les immobiliàries, que cada cop reben més peticions en aquest sentit.

Jordània han decidit limitar l'accés al país dels iraquians sense recursos

Una tercera opció que s'imposa entre els refugiats és la de dirigir-se cap a la regió autònoma kurda, escenari d'un espectacular desenvolupament econòmic afavorit per l'absència de violència. Uns 85.000 àrabs han arribat al Kurdistan a la recerca de seguretat i feina, i l'allau no s'atura. Aquí també s'han produït les primeres friccions entre els nouvinguts i la població autòctona. D'una banda, moltes famílies arribades del sud de l'Iraq reclamen l'educació escolar en àrab per als seus fills, mentre que els kurds temen que la gran presència de refugiats i immigrants pugui afavorir una nova campanya d'arabització de les tres províncies kurdes. La polèmica per la possible pèrdua d'identitat al Kurdistan, l'encariment del cost de la vida a Damasc i les pors del règim jordà a una invasió de refugiats són diferents vessants de la mateixa crisi humana que des del 2003 viu a l'Iraq i que, finalment, ara sí que s'ha convertit en un problema regional.

Jordi Llaonart
Kuwait